

บทที่ 3

แนวความคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ และระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมือง ของประเทศที่ไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง ศึกษากรณีประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา จะพบว่าไม่มีเนื้อหาส่วนใดบัญญัติถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองไว้ และรวมถึงมิได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็ได้มีวิวัฒนาการในการจัดตั้งพรรคการเมืองเกิดขึ้น จึงเป็นเรื่องที่ต้งศึกษาว่า รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในลักษณะใด และจากการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา มิได้กำเนิดขึ้นก่อนหรือพร้อม ๆ กับการตั้งประเทศ โดยการประกาศเอกราช แยกตัวออกจากจักรวรรดิอังกฤษ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 อีกทั้งมิได้เป็นพรรคที่กำเนิดขึ้นมาจากขบวนการชาตินิยมที่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเรียกร้องเอกราชจากประเทศแม่ ดังเช่นพรรคการเมืองของประเทศที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สองทั้งหลาย แต่ให้กำเนิดขึ้นในระยะแรก ๆ ภายหลังจากที่ได้จัดตั้งเป็นประเทศเอกราชแล้ว กล่าวคือ แนวความคิดเริ่มแรกที่เป็นปฐมเหตุก่อให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา มีจุดกำเนิดพร้อม ๆ กับการจัดทำร่างและรับรองรัฐธรรมนูญ นั่นคือ ภายหลังจากที่ได้รับรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยก็พลีชีพกันตายบน ค.ศ. 1787¹ ประกอบกับเป็นผลมาจากความแตกต่างในความคิดเห็นความดีงามและการแสดงออกของบรรพบุรุษชาวอเมริกันในแต่ละยุคสมัยเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในขณะนั้น ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว ชาวอเมริกันโดยทั่วไปนับตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันนี้มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งแนวทางเสมอ เมื่อมีบุคคลกลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นใด ๆ ใดแนวทางหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง

¹ โทสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร, พรรคการเมือง, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511, หน้า 77

คลกไป จะรวมตัวกันเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างของตน² ลักษณะเช่นนี้ได้สะท้อนให้เห็นเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งของสหรัฐอเมริกาในขณะนี้ จริงอยู่ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองส่วนใหญ่คล้ายคลึงเป็นแบบเดียวกันกับของอังกฤษ ซึ่งเรียกว่า Civic culture³ ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดเกี่ยวกับการเมืองและด้านอื่น ๆ จากอังกฤษในระยะก่อนและหลังจากการตั้งประเทศใหม่ ๆ แต่ก็มีหลายสิ่งหลายอย่างที่บรรพบุรุษชาวอเมริกันได้ริเริ่มจัดสร้างขึ้นมาเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบและมีลักษณะที่แตกต่างกันของอังกฤษอย่างสิ้นเชิง อาทิ เช่น หลักการแบ่งแยกอำนาจ ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลย์อำนาจ รวมตลอดถึงระบบพรรคการเมืองด้วย⁴ เหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การแบ่งออกเป็นกลุ่มเป็นฝ่ายซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นแบ่งแยกและรวมตัวกันเป็นฝ่าย ที่ต่อมาจะมีการวิวัฒนาการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ก็คือ แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรองร่างรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1787 จะต้องส่งร่างรัฐธรรมนูญไปให้มลรัฐต่าง ๆ ทั้ง 13 รัฐ ในขณะนั้น ให้สัตยาบันรับรองซึ่งต้องให้มลรัฐต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ใน 4 ให้สัตยาบันรับรองจึงจะถือว่าผลใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญต่อไปได้⁵ ซึ่งเกี่ยวกับความเกิดขึ้นในการรับรองร่างรัฐธรรมนูญนี้เองทำให้เกิดความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้อำนาจแก่รัฐบาลกลางที่จะจัดตั้งขึ้นมีมากกว่า และเหนือกว่ารัฐสมาชิกที่เหมาะสมแล้ว โดยฝ่ายนี้ให้การสนับสนุนรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และเรียกรวมให้ประชาชนและมลรัฐต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่า ฝ่ายเฟเดอรัลลิสต์ (Federalist)⁶ อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นขัดแย้งโดยเห็นว่า การที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐบาลกลางมีอำนาจมากกว่าและเหนือกว่ารัฐสมาชิก จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งและเสี่ยงต่อการมี

² Judson L. James, *American Political Parties in Transition*, (New York : Harper & Row, 1974), p. 35.

³ Gabriel A Almond & Sidney Verba, *The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, (Princeton : Princeton University Press., 1963)

⁴ โกลิnthร์ วังศ์รวัดน์ และบรรณิณี เศรษฐบุตร, *พรรคการเมือง*, หน้า 68 - 69.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

⁶ เรื่องเดียวกัน.

รัฐบาลกลางที่ใช้คำมาจอย่างไรเป็นธรรมดา ข้างหนึ่งประชาชนได้ ฝ่ายนี้จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้การสนับสนุนรับรองร่างรัฐธรรมนูญ ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่า ฝ่ายแอนตี้ - เฟเดอรัลลิสต์ (Anti - Federalist)⁷ อย่างไรก็ตามแม้จะมีความคิดเห็นขัดแย้งกันในทางการเมือง จนกระทั่งมีการแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่ายดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังมิได้มีการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองในขณะนั้นแต่ยังคงรวมกันเป็นฝ่ายและมักโต้แย้งกันในประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองอยู่เสมอ

ความขัดแย้งทางความคิดเห็นทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง คือ เหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีความคิดเห็นแตกต่างเกี่ยวกับมูลเหตุของการปฏิวัติ⁸ และความคิดเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับนโยบายทางเศรษฐกิจและการต่างประเทศของรัฐบาลในสมัยประธานาธิบดี จอร์จ วอชิงตัน ในปี ค.ศ. 1793 จนกระทั่งมีการก่อตั้งเป็น พรรคเฟเดอรัลลิสต์ (The Federalist Party) และพรรคแอนตี้ - เฟเดอรัลลิสต์ (The Anti - Federalist Party) ซึ่งต่อมาได้มีการวิวัฒนาการเรียกรวมกันกระทั่งเป็นพรรครีพับลิกัน และพรรคเดโมแครต ไปปัจจุบัน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดมิได้เป็นพรรคที่เกิดกำเนิดขึ้นเพราะบทบาทผู้คิดกฎหมายบังคับไว้ เหมือนดังเช่นพรรคการเมืองในประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป แต่เกิดจากวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ว่า ในระยะเวลาก่อนหน้าที่จะมีการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคแรกขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีตัวบทกฎหมายฉบับใด แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญก็ไม่มีบทบัญญัติที่ระบุถึงวิธีการตั้งพรรคการเมือง บทบาท และการดำเนินงานของพรรค ผลลดจนการสิ้นสุดของพรรคการเมืองเอาไว้ แต่จะมีการกำหนดเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองไปจำนวนมาก เช่นกฎหมายห้ามจัดตั้งพรรคการเมืองบางประเภท เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งในแทบทุกมลรัฐก็มีรัฐบัญญัติกำหนดถึงวิธีการดำเนินงานของพรรคต่าง ๆ ในรัฐนั้น ๆ ด้วย พรรคการเมืองต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จัดตั้งขึ้นในระยะแรก ๆ นั้น เกิดขึ้นเพราะเป็นผลมาจากความแตกต่างในความคิดนิยม ในแต่ละยุคสมัยต่อความ โสภณของรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว

⁷ เรืองชัยวัฒน์.

⁸ เรืองชัยวัฒน์, หน้า 74

ชาวอเมริกันโดยทั่วไปนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งแนวทางเสมอ เมื่อมีบุคคลกลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นใด ๆ ในแนวทางหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ก็จะรวมตัวกันเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างของตนซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เองที่วิวัฒนาการมาเป็นพรรคการเมือง

พรรคการเมือง จึงนับได้ว่าเป็นองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ในสังคมที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นองค์กรที่สร้างเสรีภาพ และเป็นเครื่องมือในการที่จะกันหาเสียงส่วนใหญ่ (Majority) ของมหาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ถึงกับมีผู้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีอเมริกาถ้าปราศจากประชาธิปไตย ไม่มีประชาธิปไตยถ้าปราศจากการเมือง และไม่มีการเมืองถ้าปราศจากพรรคการเมือง” ถ้าเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับความสำคัญของพรรคการเมือง ว่ามีส่วนสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กับการเมืองและสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1 แนวความคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

3.1.1 บทบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

เสรีภาพ เป็นปัจจัยหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดในเรื่องเสรีภาพกลับเป็นพื้นฐานแห่งการจัดตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากคั้งรกรากของพวกที่อพยพจากยุโรปมายังดินแดนสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ต้องการสร้างสังคมใหม่ ในดินแดนโลกใหม่ (New World) ที่เกิดแสงหเสรีภาพทั้งในด้านการเมือง สังคม และศาสนา และในเมื่อเสรีภาพเป็นมูลเหตุแห่งการก่อตั้งประเทศใหม่ จึงเป็นธรรมดาอยู่เอง ที่ความคิดในเรื่องเสรีภาพจะต้องได้รับการยึดถือไว้เป็นหัวใจสำคัญของการวางรูปแบบการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกา ค้ำย

⁹ สุขุม นวดสกุล, "วารสารธรรมแห่ง", ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 มกราคม.2520,

เมื่อศึกษาถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะพบว่า เดิมรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน จนกระทั่งปี ค.ศ. 1789 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่างบทบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนขึ้นโดยมี เจมส์ เมดิสัน (James Madison) เป็นประธานยกร่างหลายบทด้วยกัน แต่รัฐสภายอมรับเพียง 10 บทเท่านั้น เรียกว่า “ Bill of rights” และมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1791 โดยในบทแก้ไขบทที่ 1 (Amendment I) มีใจความว่า

“Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof ; or abridging the freedom of speech or of the press ; or the right of the people peaceably to assemble , and to petition the government for a redress of grievances”¹⁰

“ รัฐสภาจะบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสถาปนาศาสนา หรือการห้ามการปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาโดยเสรี หรือการคัดถอนเสรีภาพในการพูดหรือการพิมพ์ โฆษณา หรือสิทธิของประชาชนที่จะร่วมชุมนุมกันโดยสงบและที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลไม่ได้”¹¹

สิ่งสำคัญที่สุดที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และใน The Bill of Rights ก็คือ ได้กำหนดห้ามเรื่องการก้าวท้าวสิทธิโดยเจตนาของบุคคลอันเป็นสิทธิเฉพาะตัว (Unalienable Rights) โดยปราศจากเหตุผล ผู้นำอเมริกาหลายคนเป็นผู้ร่างบทบัญญัตินี้ และเป็นความประสงค์ของประชาชนด้วย โดยมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 10 มาตราแรกอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ก็เพื่อปกป้องอิสรภาพของมนุษย์ และมอบอำนาจบริหารให้แก่รัฐบาล วัตถุประสงค์นี้กล่าวไว้ชัดเจนในคำประกาศอิสรภาพ ดังนี้

¹⁰ Thomas I. Emerson and David Harber. Political and Civil Rights in the United States. (New York : Dennis & co; Inc., 1952). p. 363.

¹¹ จักรกฤษณ์ กาญจนศุภย์, “การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยกฎหมาย” (วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524). หน้า 131.

“That to secure these rights, governments are instituted among men, deriving their just powers from the consent of the governed”¹²

มีข้อนำสังเกตว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวถึงแต่เฉพาะเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) เสรีภาพในการพิมพ์โฆษณา (Freedom of the Press) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ (Freedom of peaceful assembly) และเสรีภาพที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล (Freedom of petition) เท่านั้น อย่างไรก็ตามศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีบทบาทสำคัญตลอดมาในอันที่จะตีความคำว่า “Speech” และ “Press” ให้กว้างขวางออกไป เช่น ให้อำนาจถึงการพูดต่อหน้า การพูดทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสารโทรคมนาคม การเขียนหนังสือ บทความ คำปราศรัย การโฆษณาภาพพิมพ์ ภาพถ่ายหนังสือพิมพ์ทุกชนิด และให้อำนาจเสรีภาพในการที่จะพูดหรือปฏิเสธไม่ยอมแสดงความคิดเห็นอันเป็นเสรีภาพที่เป็นปฏิภาคกันกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วย¹³

บทบัญญัติใน Bill of Rights 10 ประการ นับเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลของพลเมืองอเมริกันที่สำคัญมาก ความจริงมีเสรีภาพที่ชาวอเมริกามีอยู่แล้วโดยมีต่อบัญญัติในรัฐธรรมนูญของบางมลรัฐ เช่น เสรีภาพในการพูดและการหนังสือพิมพ์ เสรีภาพในการสมาคม เสรีภาพในการทำสัญญา เสรีภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในทรัพย์สิน และสิทธิเกี่ยวกับการพิจารณาคดี ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา¹⁴

¹² สนั่น บางยี่ขัน, การเมืองสหรัฐอเมริกา, กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2519, หน้า 21.

¹³ จักรกฤษณ์ กาญจนสุนัย, “การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยกฎหมาย”, หน้า 132.

¹⁴ สนั่น บางยี่ขัน, การเมืองสหรัฐอเมริกา, หน้า 33.

หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอเมริกันที่ปรากฏใน Bill of Rights สรุปได้ ดังนี้¹⁵

1. สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา
2. เสรีภาพในการพูด
3. การป้องกันตนของบุคคล
4. การฟ้องคดี
5. หลักประกันในการพิจารณาคดี
6. หลักประกันการลงโทษจำคุก
7. การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย
8. การประกันตัวผู้ต้องหา
9. บรรดาสิทธิที่ได้จําแนกไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ จะตีความให้เป็นการปฏิเสธหรือริบถอนสิทธิของผู้อื่นไม่ได้ ประชาชนจะดั่งไม่เสียสิทธิใด ๆ ที่มีได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเลย
10. บรรดาคำบางที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติอธิบายให้เป็นอย่างของรัฐ หรือที่มิได้ห้ามมกรัฐไม่ไว้กันนั้น ให้สงวนไว้แก่มกรัฐต่าง ๆ หรือแก่ประชาชน ทั้งหมดนี้เป็นการรักษาอำนาจไว้ให้แก่มรัฐ (reserve power to state)

โรเจอร์ส ลีแลน ได้จำแนกเสรีภาพในธรรมชาติของอเมริกัน ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. เสรีภาพในด้านโอกาส ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องความเท่าเทียมกัน หมายความว่าไม่มีสิ่งใดจะจำกัดความสามารถก้าวหน้าของประชาชนได้ ด้วยเหตุนี้จึงเน้นความสำคัญของปัจเจกชนเป็นอย่างมาก¹⁵
2. เสรีภาพในการกระทำเหมือนกับผู้อื่น
3. เสรีภาพในการต่อต้านรัฐบาลในกรณีที่ถูกกดขี่ข่มเหง เสรีภาพดังกล่าวนี้รวมถึงเสรีภาพในทางความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ได้แก่ เสรีภาพในการพูด การเขียน

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33 - 34.

¹⁶ Harold Laski, *The American Democracy*. (New York : Viking, 1949), p. 718.

และการประชุม ค่ายังไรก็ตาม เสรีภาพของประชาชนในสังคมจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเสมอ ทั้งนี้เพื่อมิให้บุคคลหนึ่งมีเสรีภาพมากเกินไปจนล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ เมื่อบุคคลมีเสรีภาพแล้วก็จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วยเสมอ¹⁷

อย่างไรก็ตามแม้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา จะไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงพรรคการเมืองได้เลย แต่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาจะจงในการที่จะสร้างกลไกทางการเมือง โดยเฉพาะวิธีการเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาองเกรส ข้อเท็จจริงถือว่าเมื่อมีการสร้างชาติสหรัฐอเมริกา และมีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา ไม่ได้มีการคาดคิดว่าพรรคการเมืองจะเกิดขึ้น แต่มูลเหตุที่ทำให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นในสหรัฐอเมริกา ก็เนื่องมาจากคนอเมริกันที่บุคคลลึกลับขณะในการชอบแสดงความคิดเห็น ในแบบที่ตนเองเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจำเป็นอยู่เองที่ต้องมีความเห็นตรงข้ามและขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะมักจะมีความคิดเห็นที่มากกว่าหนึ่งแนวทางเสมอ เมื่อแนวความคิดหนึ่งมีผู้สนับสนุน ผู้ที่คิดอย่างอื่นก็ย่อมต้องการที่จะรวมกันเพื่อแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างของตน พรรคการเมืองจึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นอย่างเดียวกัน พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกาจึงเป็นการเกิดขึ้นภายใต้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น อันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ดังนั้นแม้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาจะไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงเกี่ยวกับพรรคการเมืองได้เลย แต่พรรคการเมืองก็เกิดขึ้นและกลับเป็นองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทอย่างสูง ในระบบการเมืองการปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.2 ลักษณะของการรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญในประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลอย่างสำคัญจากคำสอนของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนของ John Locke ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์กันหน้าเข้ามาแต่สัญญาประชาคมจัดตั้งสังคมการเมืองและรัฐบาลขึ้นก็ด้วยความมุ่งหมายเพื่อให้การปกครองชีวิต และร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สิน

¹⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองในยุโรปและอเมริกา หน้าที่ 1 - 7 พิมพ์ครั้งที่ 4 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2531), หน้า 42.

ทดลองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในสภาวะธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์ตกลงกัน สละให้แก่สังคมนการเมืองและรัฐบาล ได้แก่ อำนาจในอันที่จะบังคับให้การเป็นไปตามกฎหมาย ธรรมชาติเท่านั้น ส่วนสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สิน นั้น มนุษย์ยังคงสงวนไว้แก่ ตน หากได้ยอมสละไปด้วยไม่ โดยนัยนี้ รัฐและรัฐบาลจึงมีอำนาจอย่างจำกัด ในกรณีที่รัฐบาล ก่อสร้างสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ของราษฎรตามคำบอกใจ เท่ากับว่ารัฐบาลกระทำการเกินขอบอำนาจ ของตน ราษฎรจึงไม่จำต้องเคารพและเชื่อฟังรัฐบาลอีกต่อไป¹⁸

คำสอนของสำนักกฎหมายธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนของ John Locke เป็นแรงบันดาลใจอย่างสำคัญต่อการจัดทำเอกสารสำคัญทางรัฐธรรมนูญในเวลาต่อ ๆ มา โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ถ้าประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1776 ที่ ประกาศว่า “ ถือว่าความจริงดังต่อไปนี้มีความชัดเจนในตัวเอง : มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาให้ เท่าเทียมกัน พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานสิทธิอันมิอาจสละละทิ้งได้บางประการให้แก่มนุษย์ สิทธิ เหล่านี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุขให้แก่ตน”¹⁹ และใน Bill of Rights ค.ศ. 1776 ของรัฐ Virginia ประกาศไว้ในข้อแรกว่า “ โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ ทุกคนมีเสรีภาพและอิสรภาพเท่าเทียมกัน และสิทธิบางประการติดตัวมาแต่กำเนิด แม้เมื่อได้ ตกลงดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยสัญญาประชาคมใด ๆ แล้วก็ตาม มนุษย์ก็ไม่อาจละพราก สิทธิเหล่านี้ไปจากอนุชนรุ่นหลังได้ สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ในทรัพย์สิน ในเสรีภาพ ในการแสวงหา และการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และในการแสวงหาความสุขให้แก่ตน”²⁰

เมื่อพิจารณาในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา พบว่าไม่มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงพรรคการเมือง และเมื่อมีบทแก้ไขรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของพลเมือง อเมริกันใน Bill of Rights ก็ไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ บัญญัติรับรองไว้ ให้แก่ราษฎรนั้น เป็นสิทธิและเสรีภาพที่ถือกันว่ามนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมีและใช้เพื่อพัฒนา

¹⁸ วรพจน์ วิศรุดนิษฐ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 34 - 35.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

บุคลิกภาพแห่งตนทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจ เป็นคุณค่าสูงสุดที่องค์กรต่าง ๆ ของรัฐทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหาร หรือองค์กรใช้อำนาจตุลาการก็ตาม จะต้องเคารพและให้ความคุ้มครอง บรรดาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพ จึงมิได้มีฐานะเป็นเพียง “คำประกาศ” ฤคมนตรีของรัฐเท่านั้น หากแต่มีฐานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับโดยตรงแก่องค์กรของรัฐเหล่านั้น รายการของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ บัญญัติรับรองไว้ให้แก่ราษฎร จะทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ พร้อม ๆ กับพัฒนาการทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่มิใช่ว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์จะรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพียงเท่าที่บัญญัติระบุไว้โดยเฉพาะเท่านั้น ดังเช่นบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาบทแก้ไข มาตรา ๑ ได้บัญญัติว่า “การจระไนสิทธิและเสรีภาพบางประการไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายความว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้ความสำคัญแก่หรือปฏิเสธสิทธิหรือเสรีภาพประการอื่นของประชาชน”²¹

เสรีภาพในการสมาคม เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง ถือเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น นับเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อาจแยกออกได้ ดังนี้²²

1. เสรีภาพในการพูด (Freedom of speech)
2. เสรีภาพในการเขียน (Freedom of writing)
3. เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of the press)
4. เสรีภาพในการสมาคม (Freedom of association)
5. เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง (Freedom of political party)
6. เสรีภาพในการเดินขบวน (Freedom of demonstration)

²¹ เร็ลลิ่งเดียวกัน, หน้า 27.

²² วิษณุ เกริกงาม,กฎหมายรัฐธรรมนูญ.(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.2523).หน้า 338.

ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา จะมิได้มีบทบัญญัติในเรื่องเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยนัย บทแก้ไข มาตรา 9 แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา จึงมิได้หมายความว่ารัฐปฏิเสธหรือไม่รับรองเสรีภาพดังกล่าว บทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน Bill of Rights ของสหรัฐอเมริกา จึงครอบคลุมถึงเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองด้วย สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นการยอมรับสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล อันเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐาน Bill of Rights ที่บัญญัติไว้ ฉะนั้น เสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจึงมีลักษณะเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ทำให้ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง เนื่องจากกรณีกฎหมายพรรคการเมือง จะเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการจัดตั้งพรรคการเมืองอันถือเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งลักษณะของสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าว เป็นแนวคิดที่ถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นไม่อาจถูกจำกัดลงได้

การจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติถึงเสรีภาพในการสมาคม หรือเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเสรีภาพดังกล่าว เป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์มีอยู่แล้วในความเป็นจริง ประกอบกับเหตุผลจากประวัติศาสตร์ที่เป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางความคิดเห็นทางการเมือง ที่แบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ทำให้กันอเมริกันแบ่งแยกความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสนับสนุนแนวทางของตน การรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความคิดเห็นแนวทางเดียวกัน อาศัยเสรีภาพในการสมาคม เป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มกัน ซึ่งกลุ่มหรือฝ่ายที่เองที่พัฒนามาเป็นพรรคการเมืองในเวลาต่อมา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา อาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการจัดตั้ง

3.1.2.1 เสรีภาพในการเข้าร่วมสมาคมเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง

เมื่อศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา จะพบว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่กล่าวถึงเสรีภาพในการเข้าร่วมสมาคมไว้โดยตรง เนื่องจากในบทบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน Bill of rights กล่าวถึงเฉพาะเสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด

เสรีภาพในการพิมพ์โฆษณา เสรีภาพในการร่วมชุมนุมโดยสงบ และเสรีภาพที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล เท่านั้น แต่ก็มิได้หมายความว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จะมีเพียงเฉพาะเท่าที่บัญญัติไว้ เนื่องจากในประเทศเสรีประชาธิปไตย ถือว่าเสรีภาพในการสมาคมเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ และศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีบทบาทในการตีความขยายคำจำกัดความของเสรีภาพในเรื่องคำร้อง คุกักกล่าวให้มีความหมายกว้างขวางออกไปอยู่ตลอดเวลา ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการจัดตั้งสมาคมขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็น ทัศนคติเดียวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของสมาคมนั้นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลเป็นสมาคมในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นที่นิยมแพร่หลาย และพลเมืองอเมริกันได้ใช้ประโยชน์จากการรวมกันเป็นสมาคมนี้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ มากมาย

อาจกล่าวได้ว่าถัดจากเสรีภาพในการกระทำการตามลำพังก็เป็นเสรีภาพตามธรรมชาติที่สุดของมนุษย์ย่อมได้แก่เสรีภาพในการใช้ความพยายามของคน ร่วมกับความพยายามของเพื่อนมนุษย์และการกระทำร่วมกัน ดังนั้นเสรีภาพในการร่วมสมาคม โดยเนื้อแท้แล้วจึงเป็นสิ่งที่จะโดนไปให้ผู้อื่นไม่ได้ เกิดจะเท่า ๆ กับเสรีภาพของบุคคล ซึ่งผู้บัญญัติกฎหมายไม่มีวิธีทำลายสิทธิเสรีภาพนั้นได้ ในสหรัฐอเมริกาคนเข้าร่วมสมาคมกันเพื่อความปลอดภัยของประชาชน เพื่อพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม เพื่อศีลธรรม ศาสนา และเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง สมาคมจึงประกอบไปด้วย กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันในฐานะประชาชนตามความเชื่อของตน และผูกพันว่าจะช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสมาคม เมื่อกล่าวถึงการที่กลุ่มบุคคลรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงก่อตั้งขึ้นโดยอาศัยสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ อันได้แก่เสรีภาพในการเข้าร่วมสมาคมในประเทศสหรัฐอเมริกา เสรีภาพในการเข้าร่วมสมาคมเมื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองไม่จำกัดขอบเขต²¹ การใช้สิทธิในการเข้าร่วมสมาคมทางการเมือง ในประเทศ

²¹ Alexis de Tocqueville, ประชาธิปไตยในอเมริกา เล่ม 1, แปลโดย วิชาวรรณคดี ขุขานนท์ (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2522), หน้า 228.

สหรัฐอเมริกา ก็คือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นอย่างเดียวกัน สามารถรวมตัวกันในรูปคณะผู้เลือกตั้งได้และแห่งหนึ่งผู้มีอำนาจไปเป็นตัวแทนในสภาผู้เลือกตั้ง ซึ่งก็คือระบบผู้แทนซึ่งนำไปใช้กับพรรคการเมือง²⁴ โดยนัยนี้ สมาคมทางการเมือง ในกรณีแรกจึงหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นเหมือนกันสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มเพื่อสนับสนุนแนวคิดเดียวกัน ในกรณีที่สอง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมกันเป็นสมาคมเล็ก ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง และมีบทบาทเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง ในกรณีสุดท้าย หมายถึง พรรคการเมืองที่มีการพัฒนาองค์กรมาจากสมาคมทางการเมือง สมาคมทางการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการอธิบายถึงรูปแบบวิธีการของการรวมกลุ่มกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ของสมาคมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นในความหมายของสมาคมทางการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองซึ่งต่อมาภายหลังเมื่อสมาคมนั้นมีความเข้มแข็ง มีกลุ่มบุคคลร่วมสนับสนุนแนวความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก มีความพร้อมที่จะส่งสมาชิกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารประเทศ ทั้งในระดับท้องถิ่น ในระดับมลรัฐ และในระดับชาติ สมาคมทางการเมืองดังกล่าวก็จะเป็นการพัฒนาองค์กรเป็นพรรคการเมือง

3.1.3 เสรีภาพในการสมาคมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่เป็นสิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Rights)

รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตย ที่บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชน ลักษณะของเสรีภาพดังกล่าวอาจอยู่ภายใต้เงื้อมมือของประการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยอาจอยู่ในลักษณะที่บัญญัติรับรองไว้อย่างสัมบูรณ์ (Absolute Rights) อันหมายถึงรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ราษฎร โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใด ๆ หรืออาจอยู่ในลักษณะที่บัญญัติรับรองไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative Rights) อันหมายถึงรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ราษฎร โดยกำหนดเงื้อมมือหรือข้อจำกัดไว้ หรือซึ่งรัฐสงวนไว้ซึ่งอำนาจในอันที่จะจำกัดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้น ๆ ในภายหลังได้

จากการศึกษาพบว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการจัดตั้งโดยอาศัยเสรีภาพในการสมาคม เป็นเสรีภาพพื้นฐานในการจัดตั้ง เสรีภาพในการสมาคมเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐาน

²⁴ เรืองเดี๋ยกัณ, หน้า 227.

ของมนุษย์ กับเป็นแนวคิดที่ว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนที่นับมาแต่เดิม กับเป็นสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายธรรมชาติ การที่รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติระบุเฉพาะเจาะจงถึงเสรีภาพในการสมาคมและเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ในความหมายของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ครอบคลุมถึงเสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองด้วย การรับรองถึงเสรีภาพในลักษณะดังกล่าว²⁵ เป็นพื้นฐานของแนวคิดของกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชน ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา บทแก้ไข มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การจาระไนสิทธิและเสรีภาพบางประการไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้ให้ความสำคัญแก่หรือปฏิเสธสิทธิหรือเสรีภาพประการอื่นของประชาชน²⁶ ดังนั้น เสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นเสรีภาพที่รับรองไว้โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัด อันมีลักษณะเป็นการรับรองไว้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญไม่มีการบัญญัติถึงเสรีภาพดังกล่าวไว้ โดยถือว่าเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

3.1.4 รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงพรรคการเมือง การจัดตั้งพรรคการเมืองถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง และไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา มิได้เป็นพรรคการเมืองที่ถือกำเนิดขึ้นเพราะบทบัญญัติของกฎหมาย แต่หากจัดตั้งขึ้นภายใต้เสรีภาพในการสมาคม อันเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ จากที่กล่าวแล้วว่าพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา มีวิวัฒนาการมาจากกลุ่มที่มีความเห็นขัดแย้งกัน ทั้งในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย อุดมการณ์ ในการบริหารประเทศหรือเหตุการณ์แวดล้อมต่าง ๆ และเกิดการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเห็นตรงกัน²⁷ และจากการรวมกลุ่มนี้เองทำให้เกิดความคิดที่จะทำให้นโยบายของใครสักคนสำเร็จเป็นรูปธรรมขึ้นมีผลในการนำมาตัดสินใจในการบริหารประเทศ จึงเกิดวิวัฒนาการมาเป็นพรรคการเมือง การรวมกลุ่มในเบื้องต้นดังกล่าวเกิดขึ้นจากเสรีภาพในการสมาคม ซึ่งมีเป็นจุดกำเนิดของพรรคการเมืองในเวลาต่อมา

²⁵ รพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 27.

ตั้งขึ้น จึงอาจสรุปได้ว่าการเกิดขึ้นของพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา มีจุดกำเนิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ในอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายในการบริหารประเทศ โดยมีเสรีภาพในการสมาคม อันถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสนับสนุน รองรับ การรวมกลุ่ม หรือรวมตัวกันเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการเมือง และวิวัฒนาการมาเป็นพรรคการเมือง

เมื่อการจัดตั้งพรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นโดยอาศัยสิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายพรรคการเมืองมารองรับการจัดตั้ง

3.2 วิวัฒนาการของการจัดตั้งพรรคการเมือง รูปแบบโครงสร้างของพรรคการเมือง และข้ออ้างค้ำทางกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2.1 ความเป็นมา

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่าพรรคการเมืองเป็นองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเริ่มเกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษในปลายศตวรรษที่ 17 และภายหลังจากนั้นความนิยมในระบบพรรคการเมืองจึงแพร่หลายออกไปในประเทศต่าง ๆ จนอาจกล่าวได้ว่าไม่ว่าประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแห่งใดในโลกที่ปราศจากพรรคการเมือง ก่อนที่พรรคการเมืองจะเริ่มปรากฏขึ้นในประเทศอังกฤษ ลักษณะของการแบ่งพรรคแบ่งพวก เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความยาวนานแล้ว ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติมนุษย์มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก และเมื่อแต่ละกลุ่มแต่ละพวกก็มีความคิดเห็นในนโยบายสาธารณะไม่เหมือนกัน ลักษณะของการรวมพวกที่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามจึงเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่อย่างไรก็ตามในสมัยก่อนบรรดากลุ่มบุคคลเหล่านี้มิได้ก่อตั้งพรรคหรือตกลงกัน ในหลักการเกี่ยวกับนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่นอนคน และถาวร การรวมตัวกันจึงมีลักษณะที่เป็นการรวมกันเพียงชั่วคราวครั้งคราวและสลายตัวไป ลักษณะของพรรคการเมืองที่แท้จริงจึงยังไม่เกิดขึ้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกาภายหลังจากที่ได้ประกาศอิสรภาพจากอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1776 กลุ่มผู้สร้างชาติคนแรกไม่เคยคิดถึงเรื่องพรรคการเมืองมาก่อน และรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาไม่เคยปรากฏคำว่าพรรคการเมือง²⁶ พรรคการเมืองในลักษณะที่เป็นองค์กรทางการเมืองเริ่มเกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 แต่ในระยะเริ่มแรกความนิยมในระบบพรรคยังไม่เป็นที่แพร่หลายจนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 - 20 ประชาชนชาวอเมริกันเริ่มนิยมการมีระบบพรรคการเมืองมากขึ้นและแพร่หลายออกไปจนพรรคการเมือง กลายเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อระบบการเมืองและการปกครองของประเทศ สำหรับการเกิดพรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา นั้น ชาวอเมริกันมิได้นำแบบอย่างพรรคการเมืองมาจากประเทศอังกฤษ หากแต่เกิดขึ้นและมีวิวัฒนาการตามแบบอย่างของตนเองโดยเฉพาะ สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ แม้ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกา ประกาศอิสรภาพและมีการปกครองเป็นของตนเองแล้ว ประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน ได้บริหารประเทศโดยปราศจากระบบพรรค ยิ่งไปกว่านั้นประธานาธิบดีวอชิงตัน และผู้นำประเทศคนอื่น ๆ ก็ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้มีการแตกแยกกันเป็นฝักเป็นฝ่ายระหว่างนักการเมือง และไม่ต้องการให้เกิดมีพรรคการเมืองฝ่ายค้านทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล แต่พรรคการเมืองก็ได้เกิดขึ้นในระยุษนั้น

3.2.2 แนวความคิดเริ่มแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา จากอุดมการณ์และแนวความคิดที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดฝ่าย Federalist และฝ่าย Anti - Federalist

แนวความคิดที่เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นใน สหรัฐอเมริกา น่าจะมาจากกาที่เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันของกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับการรับรองร่างรัฐธรรมนูญ ในปี ค.ศ. 1787 กล่าวคือภายหลังจากที่มีการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องส่งร่างรัฐธรรมนูญไปให้มลรัฐต่าง ๆ จำนวน 13 รัฐในขณะนั้น ให้สัตยาบันรับรองตามที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาล ซึ่งกำหนดไว้ว่าจะต้องมีมลรัฐต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ใน 4 ให้สัตยาบันรับรอง จึงจะมีผลบังคับใช้เป็นรัฐธรรมนูญต่อไปได้ ซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญนี้เองเป็นจุดเริ่มต้น ที่ทำให้มีความคิดเห็นแตกแยกขัดแย้ง ในหมู่ผู้ร่วมร่าง

²⁶ พรรคการเมือง,หนังสือประกอบงานนิทรรศการพรรคการเมือง คณะกรรมการนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2517,หน้า 24.

รัฐธรรมนูญออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้อำนาจแก่รัฐบาลกลางที่จะจัดตั้งขึ้นมีมากกว่าและเหนือกว่ารัฐสมาชิก ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่าฝ่ายเฟเดอรัลลิสต์ (Federalist) และพยายามเรียกร้องให้ประชาชนและมลรัฐต่าง ๆ ให้การสนับสนุนรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ บุคคลสำคัญของฝ่ายนี้เช่น Alexander Hamilton, John Adams, John Jay, James Madison เป็นต้น การเรียกร้องของฝ่ายนี้กระทำในหลายรูปแบบ เช่น แสดงปาฐกถาในที่สาธารณะ เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งบทความต่าง ๆ เหล่านั้น ต่อมาได้มีการรวบรวมและเก็บรักษาไว้ในห้องสมุดของสภาองเกรส ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนามว่า “The Federalist Papers”²⁷ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งที่มีความคิดเห็นแตกต่างกับฝ่ายแรก เห็นว่า การที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลกลางมีอำนาจมากกว่ารัฐสมาชิกจะเป็นอันตราย เพราะเสี่ยงต่อการมีรัฐบาลกลางที่ใช้อำนาจกดขี่ประชาชนได้ ฝ่ายนี้จึงไม่เห็นด้วยกับการให้สัตยาบันรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่าฝ่ายแอนตี้ เฟเดอรัลลิสต์ (Anti - Federalist) ผู้นำคนสำคัญของฝ่ายต่อต้านสหพันธ์นิยม คือ Thomas Jefferson ซึ่งต่อมาก็ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี คนที่ 3 ของสหรัฐอเมริกา²⁸

อาจแบ่งแยกแนวความคิดขัดแย้งเป็นสองแนวก็คือ แนวรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง และลัทธิประชาธิปไตย แบบของ Alexander Hamilton กับแนวกระจายอำนาจสู่ปวงชนของ Thomas Jefferson อันเป็นเหตุให้ประชาชนแยกกันเป็นสองกลุ่ม ซึ่งคล้าย ๆ กับ ระบบสองพรรคในเวลาต่อมา²⁹

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแตกแยกกันในทางความคิดเห็น และมีการรวมกลุ่มกันเป็นสองฝ่าย แต่ในขณะนั้นก็ยังไม่มีการรวมตัวกันอย่างจริงจังในรูปแบบพรรคการเมือง เป็นเพียงการรวมกันเป็นกลุ่มหรือฝ่ายและมีการโต้แย้งกันในประเด็นทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ เท่านั้น

²⁷ โกลเดินท์ วงศ์สุวรรณ และพรนิตติ เศรษฐาบุตร. พรรคการเมือง, หน้า 77.

²⁸ เรื่องเดียวกัน.

²⁹ เลกเนสต์ เดส. กริฟฟิธ. ระบบการปกครองของสหรัฐอเมริกา, แปลโดย นิพนธ์ ภาสะวิสุทธิ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนาจารย์แห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 251.

3.2.3 ความขัดแย้งทางความคิดในทางการเมืองที่สำคัญ ที่นำไปสู่การจัดตั้งพรรค Federalist และพรรค Anti - Federalist

ความคิดเห็นขัดแย้งที่สำคัญที่เป็นมูลเหตุสำคัญเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นในสหรัฐอเมริกา ก็คือ เหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 1789 ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับมูลเหตุของการปฏิวัติ กล่าวคือ ฝ่าย Federalist เห็นว่าการปฏิวัติฝรั่งเศส เป็นการต่อสู้กันระหว่างกษัตริย์ไทย (Anarchists) กับกฎหมายระเบียบของบ้านเมือง ระหว่างการไม่มีศาสนากับการมีศาสนา และระหว่างความยากจนกับความมั่งคั่ง ซึ่งฝ่ายนี้เห็นด้วยกับคตินิยมการมีกฎหมาย ระเบียบของบ้านเมือง โดยการมีรัฐบาลที่เข้มแข็ง มีศาสนาประจำชาติ และมีความสมบูรณ์มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ส่วนฝ่าย Anti - Federalist กลับเห็นว่าการปฏิวัติฝรั่งเศส เป็นการต่อสู้กันระหว่างคตินิยมราชาธิปไตย (Monarchy) กับสาธารณรัฐนิยม (Republican) ระหว่างการกดขี่รีดนาทาเร้นกับการมีสิทธิเสรีภาพ ระหว่างอัตตาธิปไตย (Autocracy) กับประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งฝ่ายนี้นิยมชมชอบคตินิยมแบบสาธารณรัฐนิยม การมีสิทธิเสรีภาพและลัทธิประชาธิปไตย³⁰

ความคิดเห็นขัดแย้งในทางการเมืองของทั้งสองฝ่าย มีอยู่อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในประเด็นปัญหาสำคัญในทางการเมือง เหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองขึ้นในสหรัฐอเมริกา อย่างจริงจัง คือ ในสมัยรัฐบาลของประธานาธิบดี ยอร์จ วอชิงตัน ในปี ค.ศ. 1793 เหตุการณ์เกิดขึ้นในขณะที่ Alexander Hamilton และ Thomas Jefferson เป็นผู้ร่วมในคณะรัฐบาลของวอชิงตัน Jefferson ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ไม่เห็นด้วยในนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจและต่างประเทศของรัฐบาล จึงลาออกจากรัฐบาล และรวบรวมสมัครพรรคพวกทำหน้าที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล ก่อตั้งเป็นพรรคฝ่ายตรงข้ามใช้ชื่อว่า พรรคแอนตี้ เฟเดอรัลลิสต์ (The Anti - Federalist Party) พรรคแอนตี้ เฟเดอรัลลิสต์ ของ Jefferson มีนโยบายที่จะให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน และต้องการให้มีการกระจายอำนาจในขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้มีสถานนิติบัญญัติทรงไว้ซึ่งอำนาจ นโยบายในการปกครองของพรรคมุ่งคำนึงถึงประโยชน์ของพลกรายย่อย กรรมกร ชาวนาและชาวไร่เป็น

³⁰ โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์ และบรรณิณี เศรษฐาบุตร, พรรคการเมือง, หน้า 78.

สำคัญ ดังนั้นกำลังสำคัญของพรรคแอนตี้ เฟเดอรัลลิสต์ จึงได้แก่กลุ่มชาวนา ชาวไร่ที่ประกอบกิจกรรมอยู่ในบริเวณตอนในของประเทศเป็นสำคัญ ส่วน Hamilton เป็นผู้ก่อตั้งพรรคเฟเดอรัลลิสต์ (The Federalist Party) ซึ่งมีนโยบายที่จะให้ผู้มีฐานะการเงินดี ตระกูลดี และเป็นคนดีเป็นผู้นำการปกครองประเทศ โดย Hamilton เห็นว่ารัฐบาลที่ปกครองประเทศควรมีผู้นำประเทศที่เข้มแข็งรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง และมีนโยบายที่คำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนที่เป็นธุรกิจการค้าเป็นสำคัญ บรรดาผู้ให้การสนับสนุนพรรค เฟเดอรัลลิสต์ ได้แก่ นายธนาคาร นักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม ตามมลรัฐชายฝั่งทะเล

3.2.4 วิวัฒนาการของพรรคการเมือง ภายหลังจากที่มีการจัดรูปแบบของพรรคการเมืองแล้ว

ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งพรรคเฟเดอรัลลิสต์ (The Federalist Party) และพรรคแอนตี้ - เฟเดอรัลลิสต์ (The Anti - Federalist Party) ขึ้นแล้ว นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1792 พรรคทั้งสองก็ได้มีการรณรงค์เพื่อแข่งขันทางการเมือง เพื่อชิงตำแหน่งรองประธานาธิบดี ในสมัยที่ 2 ของประธานาธิบดี ยอร์จ วอชิงตัน อันเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อสู้กันทางการเมือง ในแนวทางของการส่งคนเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเพื่อชิงตำแหน่งเพื่อเข้าไปบริหารงานในฐานะรัฐบาลและปกครองประเทศ และหลังจากนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งสองพรรคก็ได้ต่อสู้กันในทางการเมือง ช่วงชิงกันเพื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นับตั้งแต่ตำแหน่งประธานาธิบดี จนถึงตำแหน่งในองค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ บรรยากาศทางการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่การแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

ในสมัยเลือกตั้ง ค.ศ. 1800 ผลปรากฏว่าพรรคแอนตี้ - เฟเดอรัลลิสต์ ของเจฟเฟอร์สัน ซึ่งภายหลังจากมีการเปลี่ยนชื่อมาเป็น เจฟเฟอร์โซเนียน - รีพับริกัน และเป็นดีโมแครติก - รีพับริกัน ตามลำดับ เป็นฝ่ายชนะ ทำให้ เจฟเฟอร์สัน ได้เป็นประธานาธิบดี คนที่ 3 ของสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นเป็นต้นมา ชื่อเสียงของพรรคได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมในโรงงานอุตสาหกรรม เจ้าของที่ดินในภาคใต้ และแม้แต่ในธุรกิจบางกลุ่ม ได้หันมาให้การสนับสนุนแก่พรรคนี้กันอย่างมากมาย เป็นผลให้ เจมส์ มอนโร ได้เป็นประธานาธิบดี และได้เปลี่ยนชื่อพรรคเป็นพรรคเดโมแครติก - รีพับริกัน ในระยะเวลาอันเนื่อง เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ว่าเป็น “ยุคของความรู้สึกที่ดี (Era of Good Feeling)”³¹ ทั้งนี้เพราะเป็นระยะที่ไม่มีการแข่งขันระหว่างพรรคเนื่องจาก พรรคเฟเดอรัลลิสต์ อ่อนแอเกินกว่าที่จะเป็นคู่แข่งกันตำแหน่งประธานาธิบดีได้ และระยะเวลานี้เอง นักวิชาการชาวอเมริกัน บางคนเรียกเสียใหม่ ว่า “เป็นระยะที่แสดงอคติโดยไม่แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย”³² หลังจากที่ประธานาธิบดีมอนโร ได้ดำรงตำแหน่งครบ 2 วาระ (8 ปี) แล้วก็ได้เกิดการขัดแย้งต่อผู้กับเองภายในพรรคเดโมแครติก - รีพับริกัน เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีในสมัยเลือกตั้ง ค.ศ. 1824 และพรรคไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าส่งผู้ใดเข้าแข่งขันในนามของพรรค ดังนั้น จึงมีผู้สมัครในนามของพรรคถึง 4 คน เข้าแข่งขันกับพรรคเฟเดอรัลลิสต์และผลของการเลือกตั้ง ปรากฏว่าไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับคะแนนเสียงเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ สภาผู้แทนราษฎรจึงต้องตัดสินใจเลือกจากผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุด 3 คนแรก ซึ่งปรากฏว่า สภาผู้แทนราษฎรได้ตัดสินใจเลือก จอห์น กวินซี อัดัมส์ (John Quincy Adams) เป็นประธานาธิบดี การขัดแย้งต่อผู้กับเองภายในพรรคครั้งนี้เอง ทำให้เกิดความแตกแยกในพรรคเดโมแครติก - รีพับริกัน ออกเป็นอย่างน้อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งนำโดย แอนดรู แจ็กสัน (Andrew Jackson) เรียกชื่อกลุ่มของตนว่า พรรคเดโมแครต (Democratic Party) ซึ่งต่อมาแจ็กสันได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี 2 สมัยติดต่อกัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งนำโดย จอห์น กวินซี อัดัมส์ เรียกกลุ่มของตนว่า เนชันแนล รีพับริกัน (National Republican) และต่อมาได้หันไปรวมกับพรรคเฟเดอรัลลิสต์ ในปี ค.ศ. 1834 ต่อมาในสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม แฮร์ริสัน (William Harrison) พรรคเฟเดอรัลลิสต์ ได้เปลี่ยนชื่อพรรคเสียใหม่ ว่า พรรควิก (Whig Party) ดังนั้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1834 เป็นต้นมา จึงมีสองพรรคเท่าเดิมที่ต่อสู้แข่งขันกันในทางการเมือง คือ พรรคเดโมแครต กับพรรควิก³³

ปัญหาเรื่องทาสเป็นปัญหาสำคัญในช่วงเวลานั้นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกกันในหมู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จนนำไปสู่สงครามกลางเมือง ภายในพรรคทั้งสองก็เกิดความขัดแย้งแตกแยกกัน ในพรรควิก ความขัดแย้งเป็นไปอย่างรุนแรงมาก เกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในนามของพรรค และพรรคไม่สามารถตัดสินใจ พรรควิกจึงมีผู้สมัครถึง 3 คน และต้องพ่ายแพ้แก่ผู้สมัครของพรรคเดโมแครต ในปีเลือกตั้ง ค.ศ. 1836 หลังจากนั้นเป็นต้นมา พรรควิกแทบล่มสลายลง สมาชิกของพรรคในภาคเหนือจำนวนหนึ่งได้

³¹ เร็กซ์เดย์กับ, หน้า 79.

³² Judson L. James, *American Political Parties in Transition*, p. 42.

³³ โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์ และบรรณิณี เศรษฐบุตร, *พรรคการเมือง*, หน้า 80.

แยกตัวไปรวมกับกลุ่มชาวนาจากพรรคเดโมแครตจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ขึ้น คือ พรรครีพับลิกัน เมื่อปี ค.ศ. 1856 และได้ส่งอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) สมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 1860 และ ค.ศ. 1864 ซึ่งลินคอล์นได้รับเลือกตั้งทั้งสองสมัยติดต่อกัน ส่วนในพรรคเดโมแครต หลังจากที่มีความแตกแยก โดยสมาชิกของพรรคจำนวนหนึ่งแยกตัวไปรวมกับพรรคอีกฝ่าย แล้วจัดตั้งเป็นพรรคใหม่ขึ้น พรรคเดโมแครตเองก็อ่อนแอลงจนไม่สามารถเอาชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีได้เป็นเวลาติดต่อกันหลายสมัย จนกระทั่งถึงสมัยเลือกตั้งค.ศ. 1884³⁴ และภายหลังจากสงครามกลางเมืองได้สิ้นสุดลงแล้วเป็นต้นมา พรรคทั้งสองต่างใช้ชื่อพรรครีพับลิกัน และพรรคเดโมแครต ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการของระบบพรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกาได้เริ่มในลักษณะของระบบสองพรรคมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน การที่พรรคแต่ละพรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้าไปบริหารประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและเหตุการณ์ สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ เมื่อพรรคใดได้รับความนิยม และชนะการเลือกตั้งในตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว พรรคนั้นจะได้รับความนิยมอยู่ตลอดเวลาช่วงหนึ่ง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนนิยมพรรคที่เป็นฝ่ายดำเนินนโยบาย เพราะพรรคการเมืองที่มีอำนาจมักได้เปรียบในการริเริ่มนโยบายใหม่ ๆ และเรียกร้องความสนใจจากประชาชนได้ดีกว่าพรรคฝ่ายค้าน นอกจากนี้ประธานาธิบดีซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคมีบทบาทในฐานะเป็นผู้เฝ้าคนสำคัญของประเทศย่อมเป็นจุดสนใจ และสามารถเรียกร้องคะแนนนิยมได้มากกว่าผู้นำของพรรคฝ่ายตรงข้าม ประชาชนจะหันไปนิยมพรรคอีกพรรคหนึ่งต่อเมื่อมีเหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศ เช่น สงครามกลางเมือง ระบบเศรษฐกิจตกต่ำ หรือสงครามเวียดนาม เป็นต้น³⁵

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

³⁵ กระทบทงธรรมชาติ.พรรคการเมืองต่างประเทศ.(กรุงเทพมหานคร :

3.2.5 ความหมายและลักษณะของพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อกล่าวถึงพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พรรคการเมืองคือที่รวมของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งรวมกันโดยมีจุดประสงค์ที่จะควบคุม ดำเนินหรือสร้างอิทธิพลต่อนโยบายและการบริหารของรัฐบาลและผ่านทางการเลือกตั้ง พรรคการเมืองแตกต่างจากกลุ่มการเมืองอื่น เช่น กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งและปรารถนาที่จะเข้าเป็นรัฐบาล บทบาทของพรรคการเมืองเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะทุกด้าน ไม่จำกัดเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเหมือนกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ³⁶

พรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญ 6 ประการ ในบรรยากาศทางการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา³⁷

1. การจัดเตรียมบุคคลที่จะเข้ารับหน้าที่รับผิดชอบ บริหาร และตุลาการโดยวิธีทางสันติ ผ่านทางการสมัคร แต่งตั้ง และเลือกตั้ง
2. ชักจูงรัฐบาลเข้าบริหารประเทศในกรณีที่ผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี
3. ถ่วงดุลย์รัฐบาล ระบอบระชาธิปไตยให้รัฐบาลนโยบายคิดเพลง รามทั้งทำให้รัฐบาลที่ความรับผิดชอบในกรณีที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน
4. ประสานความหลากหลายแห่งผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มในสังคมให้เข้ากันในระบอบโลกแห่งพรรค
5. ให้ความรู้และสื่อข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชน ผ่านทางการรณรงค์เลือกตั้ง การอภิปรายในสภา การแสดงข่าว และสิ่งพิมพ์
6. ช่วยให้เกิดความปรองดองและความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ เพราะพรรคพยายามที่จะมีนโยบายเป็นกลางและกว้างเพื่อเป็นศูนย์รวมของคนทุกกลุ่มในชาติ

³⁶ Dan Ninmo, and Thoman D. Uings, American Political Patterns : Conflict and Consensus, (Boston : Little, Brown and Company, 1969), pp. 287 - 288.

³⁷ C. Herman Pritchett, and Others, American Democracy in World Perspective (New York : Harper & Row, Publishers, 1967), pp. 331 - 334.

3.2.5.1 ระบบพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระบบสองพรรค

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองแบบสองพรรค ประวัติศาสตร์การเมืองสหรัฐอเมริกา คือเรื่องราวของการแข่งขันเพื่อครองอำนาจทางการเมืองของพรรคการเมือง 2 พรรค นับตั้งแต่ ค.ศ. 1800 เป็นต้นมา ตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นตำแหน่งที่รณรงค์แข่งขันกันระหว่างพรรคการเมืองสำคัญ 2 พรรค ในยุคแรกพรรคการเมืองสำคัญ 2 พรรค ได้แก่ พรรคเจฟเฟอร์สันเนี่ยนรีพับลิกัน กับพรรคเฟเดอรัลลิสต์ เมื่อพรรคเฟเดอรัลลิสต์สลายตัวภายหลังจากการเลือกตั้ง ปี ค.ศ. 1852 พรรครีพับลิกันก็กลายเป็นพรรคการเมืองสำคัญพรรคใหม่ขึ้นแข่งขันทางการเมือง กับพรรคเจฟเฟอร์สันเนี่ยนรีพับลิกัน หรือพรรคเดโมแครต จนถึงปัจจุบันนี้

ลักษณะเด่นชัดที่สุดของระบบพรรคการเมืองสหรัฐอเมริกา เป็นระบบสองพรรค จะเห็นได้จากการเลือกตั้งระดับชาติทุกครั้ง การแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งประธานาธิบดีจะเป็นการรณรงค์ระหว่างพรรคการเมืองสำคัญ 2 พรรค แม้ว่าในบางครั้งจะมีพรรคการเมืองมากกว่า 2 พรรคส่งสมาชิกเข้าแข่งขัน แต่ตำแหน่งประธานาธิบดีจะผลัดเปลี่ยนอยู่ในมือของพรรคการเมืองสำคัญ 2 พรรค คือ พรรคเดโมแครต และพรรครีพับลิกัน เท่านั้น อย่างไรก็ตามลักษณะการแข่งขันระหว่าง 2 พรรคนี้ มิได้มีอยู่ในทุกระดับของการเลือกตั้งทั่วไปทุกรัฐ มีรัฐประมาณ 1 ใน 3 ของจำนวนรัฐทั้งหมดที่น่าจะเรียกว่าเป็นระบบพรรคเดียว เพราะว่ามีเพียงพรรคการเมืองพรรคเดียวที่ผูกขาดในชัยชนะจากการเลือกตั้ง³⁸ ไม่ว่าจะป็นตำแหน่งประธานาธิบดี ผู้ว่าการรัฐ หรือสมาชิกรัฐสภา แม้ในบางรัฐจะมีลักษณะเป็นระบบพรรคเดียว อย่างที่กล่าวมา แต่เมื่อพิจารณาในระดับชาติแล้วก็เป็นที่ยอมรับว่า ระบบพรรคการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระบบสองพรรค

³⁸ Ibid., p.334.

3.2.5.2 ปัจจัยส่งเสริมระบบสองพรรคในประเทศสหรัฐอเมริกา

การที่ระบบพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา สามารถวิวัฒนาการมาในรูปแบบของระบบสองพรรค มีสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งเสริมหรือรักษาระบบสองพรรคของสหรัฐอเมริกา สรุปได้ดังนี้³⁹ คือ

1) กฎหมาย สถาบันและระบบการเลือกตั้งของสหรัฐอเมริกา มีผลต่อการหล่อหลอมระบบสองพรรคมิใช่น้อย การเลือกตั้งตามระบบแบ่งเขตที่ใช้อยู่ใน เฉพาะผู้ที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดเพียงคนเดียวได้เป็นผู้รับการเลือกตั้ง ผู้ที่ได้คะแนนเสียงรองลงมาไม่มีสิทธิอะไรเลย ระบบเช่นนี้ทำให้ประโยชน์แก่พรรคชั้นนำทั้ง 2 พรรคเท่านั้น พรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ เมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งบ่อยครั้งเข้าก็จะสลายตัวไปเอง และระบบการเลือกตั้งประธานาธิบดีที่เป็น การเลือกตั้งทั่วประเทศทำให้พรรคเล็ก ๆ ประสบชัยชนะได้ยาก เพราะจะต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนตามรัฐต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้นประธานาธิบดีจึงมาจากพรรคการเมืองใหญ่ 2 พรรคเท่านั้น นอกจากนี้ในบางรัฐยังมีการบัญญัติกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งพรรคขึ้นใหม่ เช่น พรรคที่ประสงค์จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งจะต้องแสดงคะแนนเสียงสนับสนุนซึ่งผู้สมัครของพรรคได้รับจากการเลือกตั้งที่ผ่านมาถึงจำนวนที่กำหนดไว้ หรือแสดงจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสนับสนุนพรรคที่จะตั้งใหม่เท่ากับจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ อุปสรรคทางกฎหมายอีกประการหนึ่ง คือ กฎเกณฑ์การแต่งตั้งสมาชิกสภาให้เป็นสมาชิก คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภานั้น ยังให้สิทธิเฉพาะสมาชิกจากพรรคที่ได้ที่นั่งมากที่สุดและรองลงมาเท่านั้น พรรคอื่น ๆ ไม่มีโอกาสเลย เพราะฉะนั้น สมาชิกพรรคเล็ก ๆ ถึงจะชนะการเลือกตั้งก็แทบจะไม่มีโอกาสเลยในสภา

2. ลักษณะการแตกแยก นักรัฐศาสตร์ ชื่อ วี. โอ. คีย์ (V.O. Keys) ยืนยันว่า ผลประโยชน์สำคัญของชาวอเมริกันในแต่ละสมัยมักแตกแยกออกเป็นเพียง 2 เท่านั้น ในสมัยแรก ๆ เป็นการแตกแยกของผลประโยชน์ระหว่างฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตก ซึ่งมีอาชีพไปถิ่นละแบบ คือ ฝ่ายตะวันตกนิยมการบุกเบิกและผจญภัย ส่วนฝ่ายตะวันออกนิยมการค้าขาย ในสมัยต่อ

³⁹ สุขุม นวลสกุล. พรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา. ใน พงษ์สกันต์ พันธูลาก, การเมืองสหรัฐอเมริกา. (กรุงเทพฯ นคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 245 - 247.

มาความขัดแย้งก็กลายเป็นฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ในเรื่องเกี่ยวกับทาสและสงครามกลางเมือง ในปัจจุบันก็มีการแตกต่างระหว่างชาวชนบทกับชาวเมือง ลักษณะการแตกแยกทางด้านความคิดในแต่ละสมัยซึ่งมีเพียง 2 ทำให้ลักษณะการแตกแยกทางด้านความคิดในแต่ละสมัยซึ่งมีเพียง 2 ทำให้ลักษณะการเลือกตั้งถูกหล่อหลอมให้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหรือ 2 พรรคเท่านั้น

3. วัฒนธรรม กล่าวกันว่าระบบพรรคการเมืองสองพรรค เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศแองโกลแซกซัน (Anglo - Saxson) ส่วนใหญ่ที่ยึดถือว่าระบบสองพรรคเป็นความเจริญเต็มที่ของระบบการเมือง นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านยังตั้งข้อสังเกตว่า การที่พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา เป็นระบบสองพรรคเพราะอิทธิพลจากสหราชอาณาจักรซึ่งมีระบบพรรคการเมืองสองพรรค เนื่องจากแต่เดิมดินแดนสหรัฐอเมริกาเป็นอาณานิคมของอังกฤษมาก่อน อาจจะได้รับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศแม่มาเป็นรูปแบบจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

4. ความปรองดอง (Consensus) สหรัฐอเมริกา แม้จะเป็นประเทศที่รวบรวมพลเมืองซึ่งมีสายเลือดแตกต่างกันหลายเผ่าพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมตลอดจนความคิดความเชื่อถือมากมาย แต่ในเรื่องบรรยากาศการเมืองนั้น คนอเมริกันสามารถปรองดองกันได้ ทุกฝ่ายยอมรับสถาบันทางการเมืองที่มีอยู่ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลง การขัดแย้งแต่ละครั้งที่เกิดขึ้นมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหานโยบายหรือการปฏิบัติมากกว่า ยังไม่มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง เพราะฉะนั้นการที่จะนำชาวอเมริกันไปสู่ระบบพรรคการเมืองใหญ่สองพรรคจึงเป็นเรื่องไม่ยากนัก เพราะในสังคมอเมริกันไม่มีความหลากหลายทางด้านอุดมการณ์และพรรคการเมืองใหญ่สองพรรคที่มีอยู่ก็มีลักษณะการดำเนินการแบบเล็งผลปฏิบัติ (pragmatic) มากกว่าเคร่งครัดในอุดมการณ์ เกือบทุกฝ่ายปรองดองในหลักการประชาธิปไตยและหาวิธีทางที่จะบันดาลความสุดตามครรลองของประชาธิปไตย “สหรัฐอเมริกาที่มีความขัดแย้ง (conflicts) มากพลที่จะเป็นระบบสองพรรคแทนที่จะเป็นพรรคเดียว และมีความปรองดองเพียงพลที่จะทำให้อิทธิพลของหลายพรรค” ความขัดแย้งและความปรองดองในสังคมอเมริกันมีคุณลักษณะที่เป็นระบบสองพรรค

3.2.5.3 พรรคระดับรอง (Minor Party) หรือพรรคที่สาม (Third Party) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีระบบพรรคการเมืองแบบสองพรรค เนื่องจากมีพรรคการเมืองที่สำคัญเพียง 2 พรรคใหญ่เท่านั้น แต่ในระบบพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา ก็ยังมีพรรคอื่น ๆ เกิดขึ้น ที่เรียกว่า พรรคระดับรอง หรือพรรคที่สาม พรรคเหล่านี้มักจะมีโครงสร้างและจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกับพรรคใหญ่ ๆ ก็จะมีการส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันทั้งในระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น ในบางครั้งก็ได้รับความสนับสนุนมากพอที่จะสู้กับพรรคใหญ่ ในการสมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดี ตัวอย่างเช่น George Wallace แห่งพรรค American Independent Party ได้ลงสมัครในนามของพรรคในปี ค.ศ. 1968⁴⁰

การกำเนิดของพรรคระดับรองหรือพรรคที่สาม อาจเกิดได้จากสาเหตุหลายประการ ก็คือ

1) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บ่อยครั้งที่พรรคที่สามเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาปัญหาใหม่(หรือคูปัญหาเก่าในแนวใหม่) มาสู่วาระการเมือง พรรคที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในแนวนี้นี้ ได้แก่ พรรค Populists Party ซึ่งมีบทบาทมากในช่วงทศวรรษ 1880 - 1890 และพรรค Progressives Party ในช่วงต้นทศวรรษ 1900⁴¹

2) เกิดจากการแยกตัวออกมาจากพรรคใหญ่ เมื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแยกตัวออกมาจากพรรคใหญ่ เพราะขัดแย้งกันในเรื่องนโยบาย เช่น พรรค Bull Moose ของนาย Theodore Roosevelt ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยเป็นผลมาจากการแตกแยกในหมู่ผู้นำของพรรครีพับลิกัน หรือ พรรค American Independent Party ของนาย Geogre Wallace ก็ได้แยกตัวออกจากเดโมแครต หลังจากที่พรรคเสนอชื่อ นาย Hubert Hamphrey เข้าแข่งขันกับ นิคสัน⁴²

⁴⁰ โทสมม์ สายจันทร์,การเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา, (ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530), หน้า 52.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

3) ประเภทอิสระ ในบางครั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงมีความไม่พอใจในนโยบายของพรรคใหญ่ 2 พรรค อาจรวมกลุ่มกันจัดตั้งพรรคใหม่ขึ้นเองได้ พรรคประเภทอิสระนี้คิดกับที่เกิดจากการแยกตัว ก่อสมาชิกที่จัดตั้งพรรคใหม่เพียงหรือมีบทบาทน้อยมากในพรรคใหญ่ ที่มีอยู่เดิม เช่น พรรค Abolitionist และพรรค Liberty เป็นต้น อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 เป็นต้นมา พรรคอิสระประเภทนี้ไม่มีโอกาสได้แสดงบทบาทสำคัญในบรรยากาศการเมืองสหรัฐอเมริกาเลย แม้ว่าจะมีพรรคประเภทนี้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งอยู่เสมอก็ตาม⁴³

ผู้สมัครของพรรคเล็ก ๆ มีวิธีอยู่ 2 วิธี ซึ่งผู้มีสิทธิออกเสียงมีโอกาสที่จะเสนอชื่อผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่ไม่ได้รับการเสนอชื่อจากพรรคใหญ่ พรรคใดพรรคหนึ่ง สามารถยื่นคำร้องขอมีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายนได้ ในฐานะผู้สมัครของพรรคที่สาม หรือผู้สมัครอิสระ กฎหมายของมลรัฐเกี่ยวกับเรื่องนี้แตกต่างกัน แต่โดยปกติคำร้องขอดังกล่าวจะต้องมีลายเซ็นของผู้มีสิทธิออกเสียง ในการเลือกตั้งครั้งที่แล้วจำนวนหนึ่ง บางครั้งก็ 1% ขึ้นไปอาจหมายถึงต้องการลายเซ็นจำนวนหลายพัน ซึ่งโดยปกติย่อมเป็นภาระที่มากเกินไปสำหรับผู้สมัครเล็ก ๆ ส่วนมากจะรับได้ พรรคเล็ก ๆ ที่ยกยอได้คะแนนเสียงอย่างน้อยจำนวนหนึ่งในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา อย่างสม่ำเสมอมีสิทธิที่จะขอใส่ชื่อนักลงคะแนนที่พรรคเสนอให้เข้าไปในบัตรเลือกตั้ง ในบางมลรัฐพรรคเล็ก ๆ สี่หรือห้าพรรคจะเสนอชื่อผู้สมัครชุดหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งก็สนับสนุนผู้สมัครบางคนที่ไปลงคะแนนเดียวกับที่พรรคใหญ่พรรคใดพรรคหนึ่งเสนอขึ้นมา⁴⁴

⁴³ สุขุม บาลสกุล. พรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา. หน้า 249.

⁴⁴ อับราฮัม ริบลิทส์ และจอห์น โดนิคัต. การเมืองแบบอเมริกัน. แปลโดย กระมล ทองธรรมชาติ. (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, 2515). หน้า 175 - 176.

3.2.6 รูปแบบโครงสร้างของพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา และข้ออ้างทางกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง

3.2.6.1 รูปแบบโครงสร้างของพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา มาตรา 2 ข้อ 1 กำหนดให้มลรัฐแต่ละมลรัฐแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่เลือกตั้งตามวิธีการที่สภานิติบัญญัติแห่งมลรัฐนั้นจะกำหนดไว้..... หมายถึงรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้แต่ละมลรัฐตรากฎหมายเลือกตั้งกันไว้ได้เอง และเมื่อรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง เมื่อมีการก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นโดยถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นนี้โดยวิถีทางการดำเนินงาน ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นผู้บริหารประเทศ ทั้งในระดับท้องถิ่น มลรัฐ และระดับชาติ ดังนั้นพรรคการเมืองย่อมต้องผูกพันหรืออยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายเลือกตั้งของแต่ละมลรัฐ พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกาจึงมีโครงสร้างจากท้องถิ่นแล้วเลื่อนขึ้นไปในระดับมลรัฐ และถึงระดับชาติในที่สุด พรรคในระดับท้องถิ่นจึงแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่พลก็ระดับเมืองและนครใหญ่ ๆ แล้ว ก็จะมีอำนาจเข้มแข็งที่สุดไม่ว่าจะอยู่ในรัฐไหน ผู้แทนจากระดับเมืองและนคร ก็จะประกอบกันเข้าเป็นพรรคในระดับมลรัฐ และผู้แทนจากระดับมลรัฐก็จะประกอบกันเป็นพรรคระดับชาติ

ดังนั้น ในสหรัฐนั้นจึงมีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่น มลรัฐ และระดับชาติ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับต่าง ๆ ก็มีไต่ซ้อนมาก การมีโครงสร้างพรรคแบบกระจายอำนาจนี้ส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากโครงสร้างของรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งมีการแบ่งปันอำนาจกันระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลมลรัฐ ทั้งยังมีประเพณีของการมีรัฐบาลท้องถิ่นที่เข้มแกร่งอีกด้วย ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองอเมริกันจึงมีการพัฒนาในรูปของการมีองค์การระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าพรรคกรีนกับ และพรรคดีโมแครต มีการแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากนับรวมทั้งองค์การระดับ County และ City⁴⁵ ก็จะมีกลุ่มต่างของในแต่ละพรรคเพิ่มมากขึ้น

⁴⁵ โกลด์นอร์ธ สายจันทร์.การเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา. (ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2530). หน้า 55.

พรรคระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ด้วยคณะกรรมการระดับชาติ แต่เมื่อควักฤกษ์ประสงฆ์ในแง่ความสะดวกแล้ว จัดว่าเป็นองค์กรที่เป็นอิสระต่อกัน ในระดับท้องถิ่นนั้น พรรคการเมืองมีคณะกรรมการที่เรียกว่า city or county committees ซึ่งมีฐานสนับสนุนอยู่ใน townships, precincts of words ความสามารถของคณะกรรมการดังกล่าวในการแจกเสียงให้กับผู้สมัครตำแหน่งระดับชาติและระดับมลรัฐ ทำให้คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจมาก⁴⁶

ในระดับมลรัฐนั้น แต่ละพรรคจะมีคณะกรรมการกลางซึ่งสมาชิกได้รับการคัดเลือกโดยแต่ละ county หรือ election district คณะกรรมการดังกล่าวเป็นผู้จัดให้มี State Party Conventions ประสานการรณรงค์หาเสียง และหาเงินเข้าพรรค กรรมการระดับมลรัฐมีแนวโน้มว่าจะอ่อนแอ เป็นเสียแต่จะมีผู้นำที่แข็งแกร่ง เช่น ผู้ว่าการมลรัฐ หรือนายกเทศมนตรี นครใหญ่ ๆ ซึ่งสามารถที่จะหาความสนับสนุนให้พรรคได้⁴⁷

ในระดับชาตินั้น จะมีคณะกรรมการระดับชาติ ซึ่งมีบทบาทควบคุมคณะกรรมการมลรัฐและคณะกรรมการส่วนท้องถิ่นน้อยมาก หน่วยงานของพรรคส่วนที่ขยันที่กิจกรรมจะอยู่ที่ระดับท้องถิ่น ภายในแต่ละพรรคนั้น การตัดสินใจซึ่งจะมีผลต่อภายในพรรคโดยส่วนรวม เช่น การเสนอชื่อผู้เข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีจะกระทำผ่านขบวนการประนีประนอมและปรองดองกัน ในเรื่องอื่น ๆ นั้น แต่ละหน่วยต่างก็ดำเนินการตามวิถีทางของตนเองโดยไม่หือ่งกังวลว่าพรรคระดับท้องถิ่นหรือมลรัฐจะอย่างไร พูดได้ว่าไม่มีการออกคำสั่งแบบลูกโซ่ในลักษณะที่มีการกำหนดนโยบายจากระดับชาติแล้วส่งมายังระดับท้องถิ่น⁴⁸ ซึ่งส่งผลต่อบทบาทของพรรคที่แสดงในคณะรัฐบาล ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งการกำหนดตัวและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมักถูกควบคุมโดยองค์กรส่วนกลางของพรรค (central party organization) นั้น

⁴⁶ เรืองเตียวกัน.

⁴⁷ เรืองเตียวกัน.

⁴⁸ เรืองเตียวกัน, หน้า 56.

เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกจะขึ้นตรงต่อหน่วยงานนั้น ด้วยเหตุนี้พรรคจึงมีอำนาจทำให้สมาชิกอยู่ในระเบียบวินัยและออกเสียงตามที่พรรคต้องการ แต่ในสหรัฐอเมริกา นั้น สมาชิกรัฐสภามิได้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ ระดับชาติของพรรคในเรื่องการกำหนดหัวผู้สมัครหรือการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีอิสระที่จะออกเสียงตามที่ตนต้องการ⁴⁹

3.2.6.1.1 โครงสร้างของพรรคการเมืองมีลักษณะการกระจายอำนาจ

รูปแบบโครงสร้างของพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะกระจายอำนาจ จนอาจกล่าวได้ว่าไม่ถือว่าเป็นองค์กรระดับชาติ ทั้งนี้เนื่องจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองและการดำเนินงานของพรรคการเมือง เป็นกฎเกณฑ์ที่แต่ละมลรัฐได้ร่างและกำหนดขึ้น

นอกจากนี้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นภายใต้กฎหมายเลือกตั้ง ก็เป็นสิ่งที่ได้รับการกำหนดโดยมลรัฐและคณะกรรมการระดับชาติของแต่ละพรรค อันที่จริงแล้วแม้รัฐบาลกลางจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และสมาชิกวุฒิสภา) แต่กฎหมายเหล่านี้มิได้มีส่วนในการควบคุมดูแลพรรคการเมือง สำหรับการประชุมใหญ่ของพรรคและการประชุมคณะกรรมการพรรคนั้น แม้จะมีการวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แต่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดหัวผู้สมัคร ในตำแหน่งประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี และแนวนโยบายของพรรคเท่านั้น ที่ประชุมจะไม่บังคับกับมลรัฐและท้องถิ่นแต่อย่างใด เว้นไว้แต่ว่าในกรณีที่มีการแข่งขันกันระหว่างผู้แทนแต่ละมลรัฐ ที่ประชุมอาจจะกำหนดมาตรฐานการออกเสียงใบที่ประชุมและตัดสินว่าบุคคลใดสมควรจะได้ที่นั่ง นอกจากนี้ที่กล่าวแล้ว งานอื่น ๆ ที่พรรคการเมืองดำเนินอยู่ล้วนแต่ได้รับการกำหนดการประกาศและการบังคับจากระดับมลรัฐ และท้องถิ่นทั้งสิ้น⁵⁰

⁴⁹ เร็วทีเดียวกับ.

⁵⁰ เฮอร์เบิร์ต กอฟแมน, การเมืองและนโยบายของรัฐบาลมลรัฐและท้องถิ่น.

เรื่องห้ามขงเด็ยักับเ้ากเห็นได้จากเรื่องการเงินขงพรรค โดยทั่วไป แ้วแต่ละหน่วยขงองค์กรพรรคห้องใช้จ่ายเงินขงตนเองใการรณรง์หาเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ คณะกรรมการแห่งชาติ จะกำหนดเงินท้่าใช้จ่ายใการแข่งขันการสมัครรับเลือกตั้งใตำแหน่งประธานาธิบดี คณะกรรมการแห่งมลรัฐจะกำหนดค่าใช้จ่ายใการหาเสียงท้่าไปภายใมลรัฐ และหน่วยการปกครองท้องถิ่นหรือผู้นำทางการเมืองจะคอกเงินท้่าใช้จ่ายใการแข่งขันเพื่อตำแหน่งที่รอมลงมาจากระดับมลรัฐและตำแหน่งภายในท้องถิ่น หน่วยย่อยขงพรรคการเมืองแต่ละหน่วยจึงห้องรับฝิดชอบด้านการเงินขงตนเองอย่างเต็มที่

สำหรับการเลือกตั้งประธานาธิบดีั้น รัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้คอกกฎหมายควบคุมการใช้จ่ายเงินขงพรรคที่สำกัญอยู่ใน พระราชบัญญัติ ชื่อ Hatch Act ตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดใให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ห้าม จะอุท้เงินใให้พรรคการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งครั้งหนึ่ง ๆ ได้ไม่เกินห้าพันเหรียญสหรัฐฯ และยังกำหนดมิใให้คณะกรรมการรณรง์หาเสียงเลือกตั้งขงพรรคใดพรรคหนึ่งใช้เงินหาเสียงใกิจกรรมสาธารณะด้านหรือสหรัฐฯ⁵¹

รูปแบบโครงสร้างขงพรรคการเมืองใประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะกระจายอำนาจ โดยเมื่อพิจารณาจากระดับประเทศแล้ว องค์การขงพรรคไม่มีระเบียบวินัย องค์การขงพรรคประคอบด้วยหน่วยแห่งอำนาจขงมลรัฐและท้องถิ่นจำนวนมากาย แต่ละหน่วยจะมีพรรคพวกขงตนเองและมีความเป็นอิสระจากการควบคุมภายนอก การรวมกันขงนักการเมืองอาชีพที่แตกแยกกันแต่ละกรัง จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการกำหนดตัวบุคคลและการเลือกตั้งขงมลรัฐและท้องถิ่น หน่วยขงพรรคแต่ละแห่งมุ่งที่จะอยู่อย่างอิสระให้พ้นจากการเมืองระดับชาติ ถันที่จริงแล้วแต่ละหน่วยพอใจใความอิสระเช่นนั้น จนกลางกล่าวได้ว่าใไม่มีพรรคการเมืองระดับชาติ หากแต่มีพรรคการเมืองระดับมลรัฐและท้องถิ่นเท่านั้น

⁵¹ จุฑารัตน์ บางยี่ขัน.การเมืองสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528), หน้า 117 - 118.

3.2.6.2 ข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง

พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดเห็นในทางอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบาย ตลอดจนทัศนคติที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โดยอาศัยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เป็นสิ่งสนับสนุนหรือรองรับการจัดตั้ง แต่อย่างไรก็ตามแม้การจัดตั้งพรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกาจะกระทำโดยเสรี แต่พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกามีพื้นฐานการจัดตั้งเริ่มขึ้นจากในระดับท้องถิ่น มลรัฐ และในระดับชาติ และโดยที่วัตถุประสงค์ของพรรคการเมือง ในประการสำคัญคือการส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้บริหารประเทศ ทั้งในระดับท้องถิ่น มลรัฐ และระดับชาติ ดังนั้นพรรคการเมืองจึงย่อมต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคและการเลือกตั้ง ตามที่แต่ละมลรัฐได้ร่างและกำหนดขึ้น เช่นพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกอย่างน้อยจำนวนหนึ่ง หรือไม่กี่จะตั้งได้คะแนนเสียงอย่างต่ำจำนวนหนึ่ง ก่อนที่จะถือว่าเป็นพรรคที่มีสิทธิส่งคนสมัครรับเลือกตั้งได้ ข้อบังคับขั้นต่ำจะกำหนดว่าเมื่อไรพรรคจึงจะมีสิทธิมีผู้สมัครปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนในเวลาเลือกตั้ง กฎหมายของบางมลรัฐกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งขอมลรัฐนั้นอย่างน้อย 1% ลงนามใบคำขอให้พรรคมีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นพรรคใหม่จะห้วงได้คะแนนเสียงอย่างน้อย 1% เพื่อจะได้มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป บางมลรัฐพยายามที่จะบีบพรรคที่ 3 โดยการขยายเนื้อที่ในบัตรลงคะแนนให้กับพรรคที่ได้คะแนนเสียงจำนวนมากของคะแนนเสียงทั้งหมดเท่านั้น⁵² มลรัฐต่าง ๆ ได้เริ่มใช้ข้อบังคับทางกฎหมายเหล่านี้เมื่อปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา สาเหตุก็คือการใช้บัตรลงคะแนน ซึ่งมลรัฐต่าง ๆ หินพื้ขึ้นสำหรับใส่ชื่อผู้สมัครของพรรคหนึ่งรับรองฐานะของพรรค โดยใส่ชื่อผู้สมัครของพรรคนั้นลงไปใบบัตรลงคะแนนของทางการ จึงจำต้องมีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดว่า เมื่อไรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจึงจะมีสิทธิถือว่าเป็นพรรคการเมืองได้⁵³

พรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา จึงมีความสัมพันธ์ที่แยกกันไม่ออกกับกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของในแต่ละมลรัฐ ซึ่งอาจอธิบายได้จากความหมายของพรรคการเมืองในการปฏิบัติที่รัฐยอมรับ ที่แยกพิจารณาได้ดังนี้

⁵² อับราฮัม ริบิกอฟ และจอน โอลิวีตตี, การเมืองแบบอเมริกัน, แปลโดย กระมล ทองธรรมชาติ, หน้า 80 - 81.

⁵³ เรืองศักดิ์ยาภัย

1. พิจารณาจากกฎหมายของรัฐต่าง ๆ ซึ่งกำหนดความคุ้มครองรับรองพรรคการเมืองจากรูปกฎหมายของรัฐ เป็นการมองพรรคการเมืองในแง่รูปแบบทางการเมือง (Political Pattern) ซึ่งพิจารณาได้ 2 แนว คือ

- 1.1 พรรคการเมืองหมายถึงกลุ่มคนที่ออกเสียงเลือกตั้งผู้ว่าการรัฐ
- 1.2 พรรคการเมืองหมายถึงจำนวนปาร์ตี้เซ็นต์ของกลุ่มคนที่ออกเสียงเลือกตั้ง เช่นในแคลิฟอร์เนีย⁵⁴

2. พิจารณาจากการเลือกตั้งหยั่งเสียง (ประธานาธิบดี) พรรคการเมืองหมายถึง

- 2.1 กลุ่มขอมประชาชนอย่างน้อย 2 % ที่ออกเสียงในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด
- 2.2 กลุ่มประชาชน 1 % ที่แสดงความจำนงสนับสนุนพรรคใดพรรคหนึ่งเพียงพรรคเดียว ที่มาลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- 2.3 จำนวนคนไม่น้อยกว่า 10 % ซึ่งออกเสียงเลือกตั้ง หรือมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ในการเลือกตั้งขั้นต้นของสหพันธ์หรือผู้ว่าการรัฐ และถ้าคนเหล่านี้ลงนามในการยื่นขอให้มีการหยั่งคะแนนเสียง (Primary Election)⁵⁵

3. พิจารณาจากกฎหมายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามประเพณีในอเมริกาแล้ว แต่ละพรรคเป็นผู้กำหนดการควบคุมสมาชิกในพรรคของตนเอง ซึ่งปัจจุบันรัฐต่าง ๆ มีกฎหมายออกมาเกี่ยวกับการกำหนดสมาชิกภาพของพรรคการเมือง ซึ่งต่างรัฐก็มีต่าง ๆ กันออกไป แต่จะสรุปได้กว้าง ๆ ดังนี้

3.1 Past Allegence เช่น กฎหมายของรัฐโอไฮโอ กำหนดว่า ผู้เคยออกเสียงให้พรรคใดในการเลือกตั้งคราวก่อน ก็ต้องเลือกพรรคนั้นต่อไป

3.2 Present Affiliation เช่น ในแคลิฟอร์เนีย มีกฎหมายกำหนดว่า ในการเลือกตั้งคราวหนึ่ง ๆ (primary) บุคคลจะห้อยออกเสียงให้พรรคของตนตามที่ให้จดทะเบียนในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งของพรรคไว้เท่านั้น

⁵⁴ สอนซ์ บางยี่ขัน, การเมืองสหรัฐอเมริกา, หน้า 46.

⁵⁵ เร็วทีเดียวกัน.

3.3 Future Intentions เป็นการทดสอบความตั้งใจการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ต่างกว่า 2 ประการแรก นั่นคือผู้เลือกหนึ่งจะต้องแสดงความประสงค์จะเลือกพรรคที่ตนชอบ ณ ที่เลือกหนึ่ง โดยแสดงความประสงค์ว่าจะเลือกผู้สมัครเข้าแข่งขันที่มีเสียงข้างมากของพรรคคนใดต่อไปในโลกาสนนี้ กรณีนี้หากผู้ใดไม่ประสงค์จะออกเสียงเลือกพรรคที่เคยออกเสียงไว้ ก็อาจถูกตัดออกจากสิทธิในการออกเสียงเลือก primary election⁵⁶

3.3 สรุปแนวความคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ และระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมือง ในประเทศสหรัฐอเมริกา

3.3.1 การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นการจัดตั้งโดยอาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการจัดตั้ง

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา พบว่าไม่มีการบัญญัติถึงเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุทางสังคมและการเมืองที่ก่อให้เกิดวิวัฒนาการในการจัดตั้งพรรคการเมือง พบว่าเกิดจากกลุ่มคนอเมริกันที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในอุดมการณ์ทางการเมือง เริ่มต้นจากความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับการรับรองรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้กำหนดแก่รัฐบาลกลางที่จะจัดตั้งขึ้นมีมากกว่าและเหนือกว่ารัฐสมาชิก คือ ฝ่ายเฟเดอรัลลิสต์ (Federalist) และฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ คือ ฝ่ายแอนตี้ - เฟเดอรัลลิสต์ (Anti - Federalist) การที่มีกลุ่มฝ่ายที่มีความคิดเห็นขัดแย้งแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่ายนี้ ทำให้ก่อนอเมริกันแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และมีการรวมตัวกันเพื่อสนับสนุนแนวทางของตน การรวมตัวกันเพื่อสนับสนุนแนวทางของตนดังกล่าว อาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่ม เสรีภาพในการสมาคม แม้ไม่มีบทบัญญัติรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญ แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าเสรีภาพในการสมาคมเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนที่มีอยู่ก่อนแล้ว ดังเช่นที่ก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) ในสหรัฐอเมริกา ถือว่าความจริงมีเสรีภาพที่ชาวอเมริกันมีอยู่แล้วโดยมีคั้งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น เสรีภาพในการสมาคม เสรีภาพในทรัพย์สิน เสรีภาพในการพูดและการหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

และดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา บทแก้ไข มาตรา 9 ที่บัญญัติว่า การจระในสิทธิและเสรีภาพบางประการไว้ในรัฐธรรมนูญไม่ได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้ให้ความสำคัญแก่หรือปฏิเสธสิทธิหรือเสรีภาพประการอื่นของประชาชน การจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นการจัดตั้งโดยอาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการจัดตั้ง อันถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน เป็นเสรีภาพของปัจเจกชนที่มีอยู่ตามธรรมชาติ อันเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีของสำนักกฎหมายธรรมชาติ การริเริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองโดยอาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงไม่อาจถูกจำกัดโดยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นสิทธิสัมบูรณ์ เมื่อการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเกิดขึ้นโดยถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนอันเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายพรรคการเมือง เพื่อรองรับการจัดตั้ง

3.3.1.1 บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เป็นสิ่งสนับสนุนหรือรองรับการรวมกันของกลุ่มบุคคล เพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือสมาคมทางการเมือง และพัฒนาองค์กรเป็นพรรคการเมือง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่มีคำจำกัดความตามกฎหมายว่าพรรคการเมืองคืออะไร ไม่มีกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่กำหนดว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องประกอบด้วยสมาชิกพรรคจำนวนเท่าใด และไม่มีการควบคุมโดยการบังคับให้จดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเกิดขึ้นมาจากพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิตามธรรมชาติโดยแท้ ประกอบกับวิวัฒนาการทางสังคมและการเมือง โดยไม่มีกฎหมายใด ๆ มาจำกัดสิทธิหรือควบคุมการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าเมื่อมีการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิด นโยบาย อุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน แล้วจะถือว่ากลุ่มบุคคลนั้นเป็นพรรคการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกามีพื้นฐานการจัดตั้งหรือโครงสร้างที่พัฒนามาจากระดับท้องถิ่น มลรัฐ และในระดับชาติ และเมื่อพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์หลักในการส่งคนสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปเป็นผู้บริหารประเทศทั้งระดับท้องถิ่น มลรัฐ และระดับชาติ พรรคการเมืองจึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเลือกตั้งและภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองในการที่จะมีสิทธิส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้ เช่น กฎหมายของบางมลรัฐ กำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของมลรัฐนั้นอย่างน้อย

1๗ กงชื่อในคำขอให้พรรคนั้นปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นพรรคใหม่จะต้องได้คะแนนเสียงอย่างน้อย 1 % เพื่อจะได้มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป อันถือเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ของมลรัฐในการรับรองฐานะของพรรค โดยกำหนดว่าเมื่อไรกลุ่มทางการเมืองกลุ่มใดจึงจะมีสิทธิถือว่าเป็นพรรคการเมืองหรืออีกนัยหนึ่งก็จะมีสิทธิในการที่จะส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคได้

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งพรรคการเมือง ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยอาศัยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ จะเริ่มต้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลเป็นสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือสมาคมทางการเมือง และเมื่อเข้าใจเงื่อนไขที่กำหนดกฎเกณฑ์ไว้โดยกฎหมายของแต่ละมลรัฐ สมาคมทางการเมืองนั้นจึงจะมีสิทธิส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้ อันหมายถึงการรับรองฐานะว่าสมาคมทางการเมืองนั้นเป็นพรรคการเมือง จึงอาจสรุปได้ว่าการจัดตั้งสมาคมทางการเมือง เป็นการจัดตั้งขึ้นได้โดยเสรีภายใต้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ แต่การที่สมาคมทางการเมือง นั้นจะสามารถส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้ในฐานะพรรคการเมือง จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของแต่ละมลรัฐที่จะกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขไว้

เมื่อการจัดตั้งสมาคมทางการเมือง เป็นการจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการจัดตั้งขึ้นได้โดยเสรี จึงมีสมาคมทางการเมืองต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือสมาคมทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นอาจมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อรวบรวมบุคคลที่มีความคิดเห็นเหมือนกัน และสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มเท่านั้น หรือเป็นสมาคมทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองหรือเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใด พรรคหนึ่ง ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หรือเป็นสมาคมทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองและมีความประสงค์ที่จะส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งในฐานะของพรรคการเมือง โดยสมาคมทางการเมืองในประการสุดท้ายนี้จะมีการพัฒนาองค์กรมาเป็นพรรคการเมือง และมีสิทธิส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคได้ หากได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่แต่ละมลรัฐกำหนดไว้ เกี่ยวกับการรับรองฐานะของพรรคการเมือง

3.3.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา อาจพิจารณาได้เป็น 2 ปัจจัยใหญ่ คือ ปัจจัยทางกฎหมาย และปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทในทางสังคม และการเมือง

3.3.2.1 ปัจจัยทางกฎหมาย

ปัจจัยทางกฎหมาย อาจพิจารณาได้เป็นสองนัย คือ ปัจจัยทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือปัจจัยทางกฎหมายที่ควบคุมการจัดตั้งพรรคการเมือง และปัจจัยทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางกฎหมาย ที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา จะพบว่าคือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยเสรีภาพในการสมาคมเป็นพื้นฐานในการจัดตั้ง และโดยที่มีแนวโน้มว่าเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิของปัจเจกชนที่มีความเป็นอิสระ อันเป็นแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ ทำให้ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายพรรคการเมือง การริเริ่มในการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นไปโดยเสรี โดยไม่มีกฎหมายควบคุมการจัดตั้ง ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงหมายถึงบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ในส่วนของปัจจัยทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง หมายถึงกฎหมายที่มีลักษณะในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินกิจการทางการเมืองของพรรคการเมือง เช่นการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกอย่างน้อยจำนวนหนึ่ง หรือไม่ก็จะต้องได้คะแนนเสียงอย่างต่ำจำนวนหนึ่ง ก่อนที่จะถือว่าเป็นพรรคที่มีสิทธิส่งคนสมัครรับเลือกตั้งได้ ข้อบังคับขั้นต่ำจะกำหนดว่าเมื่อไรพรรคจึงจะมีสิทธิมีชื่อผู้สมัครปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนในเวลาเลือกตั้ง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาจะปรากฏอยู่ในกฎหมายของมลรัฐ ที่สำคัญ เช่น กฎหมายจะกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของมลรัฐนั้นอย่างน้อย 1 % ลงนามในคำขอให้พรรคมีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นพรรคใหม่จะต้องได้คะแนนเสียงอย่างน้อย 1 % เพื่อจะได้มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้มีลักษณะในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินกิจการทางการเมืองของพรรคการเมือง แต่ไม่มีลักษณะในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมการจัดตั้งพรรคการเมือง

3.3.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทในทางสังคม และการเมือง

กำเนิดของการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาในทางบริบทในทางสังคม และการเมือง มีจุดเริ่มต้นปฐมเหตุมาจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับการรับรองร่างรัฐธรรมนูญ ในปี ค.ศ. 1787 ทำให้แบ่งแยกออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายที่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้อำนาจแก่รัฐบาลกลางที่จะจัดตั้งขึ้นมีมากกว่าและเหนือกว่ารัฐสมาชิก ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่าฝ่ายเฟเดอรัลลิสต์ ผู้นำคนสำคัญของฝ่ายนี้ คือ Alexander Hamilton และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลกลางมีอำนาจมากกว่ารัฐสมาชิกจะเป็นอันตราย เพราะเสี่ยงต่อการมีรัฐบาลกลางที่ใช้อำนาจกดขี่ประชาชนได้ ฝ่ายนี้จึงไม่เห็นด้วยกับการให้สัตยาบันรับรองร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ฝ่ายนี้เรียกตนเองว่าฝ่ายแอนตี้ เฟเดอรัลลิสต์ ผู้นำคนสำคัญของฝ่ายนี้ คือ Thomas Jefferson ซึ่งอาจแบ่งแยกแนวความคิดขัดแย้งดังกล่าวได้เป็นสองแนว คือ แนวรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและอัคราธิปไตย แบบของ Alexander Hamilton และแนวกระจายอำนาจสู่ปวงชนของ Thomas Jefferson อันเป็นเหตุให้ประชาชนมีการแบ่งแยกแนวความคิดเห็นทางการเมืองออกเป็นสองกลุ่ม ซึ่งคล้ายกับระบบสองพรรคในเวลาต่อมา ซึ่งต่อมากายหลังทั้งสองกลุ่มได้มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในทางการเมืองที่สำคัญเรื่อยมา จนกระทั่งวิวัฒนาการมาเป็น พรรครีพับลิกัน และพรรคเดโมแครต ในปัจจุบัน

3.3.3 บทวิเคราะห์ระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อกล่าวถึงระบบพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา อันเป็นระบบสองพรรค โดยมีวิวัฒนาการมาจากขัดแย้งแตกแยกทางความคิดเห็นในทางการเมืองการปกครองมาตั้งแต่เริ่มแรก พรรคเดโมแครต และพรรครีพับลิกัน มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานเริ่มก่อตัวตั้งแต่ความคิดขัดแย้งในเรื่องการพิจารณารับรองร่างรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาที่เมืองฟิลาเดลเฟีย ในปี ค.ศ. 1787 การพิจารณาถึงระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองทั้งสองพรรคเกิดขึ้นจากบทบัญญัติรับรองเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้เป็นการเฉพาะ แนวความคิดในประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน จึงไม่มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นในระยะเริ่มแรกการจัดตั้งพรรคการเมืองเมื่อพิจารณาในระบบสองพรรคการเมืองใหญ่ของสหรัฐอเมริกา เป็นการจัดตั้งโดย

อาศัยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เสรีภาพดังกล่าว หมายถึง เสรีภาพในการสมาคม ทั้งนี้แม้ใน Bill of Rights ของสหรัฐอเมริกา จะกำหนดประเภทของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานไว้ก่อนข้างจำกัด แต่ก็ได้มีการขยายความโดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาอยู่ตลอดเวลา การจัดตั้งพรรคการเมืองจึงอยู่บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

การที่ระบบพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบสองพรรค การจัดตั้งพรรคอื่น ๆ ซึ่งเป็นพรรคที่สาม แม้จะสามารถจัดตั้งขึ้นได้ด้วยบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ในความเป็นจริงพรรคที่สามย่อมถูกจำกัดโดยวิธีเลือกตั้งหรือระบบการเลือกตั้ง กล่าวคือระบบการเลือกตั้งของสหรัฐอเมริกาเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีเสียงข้างมากข้างใดข้างหนึ่ง การจัดตั้งพรรคที่สามเมื่อจัดตั้งขึ้นแต่ไม่ได้รับเลือกตั้งก็ย่อมหมดความสำคัญและไม่มีความหมายใด ๆ ต่อระบบการเมืองการปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกา พรรคที่สามต่าง ๆ จึงยุบเลิกไปโดยปริยายภายหลังการเลือกตั้ง ประกอบกับการจัดตั้งพรรคที่สามยังถูกจำกัดโดยกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ซึ่งมีลักษณะในการบีบพรรคที่สามให้เกิดขึ้นได้ยาก เช่น การกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างน้อย 1 % ลงชื่อในคำขอให้ชื่อของพรรคนั้นปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนเลือกตั้งครั้งแรก และภายหลังจากนั้นพรรคใหม่นั้นจะต้องได้คะแนนเสียงอย่างน้อย 1 % เพื่อจะได้มีชื่อของพรรคปรากฏอยู่ในบัตรลงคะแนนสำหรับการเลือกตั้งในครั้งต่อไป การกำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงก่อให้เกิดเป็นภาระหนักสำหรับพรรคที่สาม ทำให้ยากที่จะจัดตั้งพรรคที่สามขึ้นได้โดยง่าย

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้การจัดตั้งจะเป็นไปโดยเสรีอันไม่ถูกจำกัดโดยกฎหมาย แต่โดยสภาพของระบบการเมืองการปกครอง และระบบการเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีการณรงค์แข่งขันลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง 2 พรรคใหญ่ คือ พรรคเดโมแครต และพรรครีพับลิกัน อันเป็นวิวัฒนาการในระบบพรรคการเมืองแบบสองพรรค หากไม่นับข้อดีของระบบพรรคการเมืองในระบบสองพรรคในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เป็นระบบที่สร้างเอกภาพทางการเมือง เสริมสร้างประชาธิปไตย และสร้างความแน่ชัดในการปกครองแล้ว ข้อเสียของระบบพรรคการเมืองแบบสองพรรคก็คือทำให้ประชาชนถูกจำกัดโอกาสในการเลือก ซึ่งเป็นเพียงเป็นเดโมแครต หรือ

รีปีบลิกัน เสรีภาพในการเลือกสรรประธานาธิบดีหรือผู้แทนราษฎร เป็นแต่เพียงนามธรรมในทางปฏิบัติหาได้มีเสรีภาพอย่างแท้จริงไม่ เพราะถูกพรรคใหญ่ 2 พรรคจำกัดเสรีภาพในการเลือกให้มีทางออกเพียงข้างใดข้างหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้การที่พรรคใหญ่ทั้งสองจำเป็นต้องการสร้างควมสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้นโยบายหรืออุดมการณ์ของแต่ละพรรคไม่ถ้อยแตกต่างกันมากนัก มักเป็นนโยบายกว้าง ๆ ที่ไม่มีจุดยืนแน่ชัด มุ่งเพียงให้ได้คะแนนเสียงจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเลือกพรรคเดโมแครต หรือพรรครีปีบลิกัน จึงไม่ใช่ข้อแตกต่างหรือโอกาสที่จะได้รับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก นอกจากเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่เสนอตัวเพื่อให้ได้รับการยอมรับในการเลือกตั้งเท่านั้น